

Kreditni za obratna sredstva

Z besedo kredit označujemo dolžniško-upniško razmerje, v katerem upnik odstopi dolžniku pravico do razpolaganja z denarjem za določeno dobo in z določenimi (pogodbenimi) pogoji. Bistvo tega razmerja je, da se lastnik denarja (upnik) odpove za določeno dobo pravici razpolagati s svojim denarjem v korist dolžnika.

Danes se ukvarjajo s kreditnimi posli banke kot podjetja, ki jim je opravljanje teh poslov ena izmed najvažnejših dejavnosti. Banke jemljejo denar od tistih, ki jim denar trenutno ni potreben, oziroma ga sprejemajo v raznih oblikah v hranjenju (v obliki prostih sredstev na tekočih in žiro računih, v obliki depozitov ali skladov, v obliki hranilnih vlog in drugače) in dajejo po drugi strani iz takozbranih denarnih sredstev kredite tistim, ki nimajo dovolj denarnih sredstev, a sredstva potrebujejo za opravljanje gospodarskih poslov.

Kredite delimo na več načinov. Med njimi je tudi delitev po uporabi kredita. Po tej delitvi delimo kredite na dve vrsti: na obratne kredite in investicijske kredite. Obratni krediti so tisti krediti, ki jih vzame podjetje, da bi z njimi povečalo obratna sredstva, ki jih že ima, investicijski kredit pa najame podjetje zato, da okrepi — poveča osnovna sredstva.

S pojmom obratna sredstva je razumeti tista sredstva, ki jih gospodarske organizacije potrebujejo za izvrševanje svojih nalog. Obratna sredstva pa se imenujejo zato, ker krožijo med proizvodnim procesom po formuli denar — blago — denar. V tem svojem krožnem gibanju spreminjajo ta sredstva svojo obliko, v katerem koli trenutku pa morajo imeti bodisi obliko denarja bodisi obliko blaga. Višina teh sredstev je odvisna od obsega poslovanja gospodarskih organizacij, od pogojev

za preskrbo s surovinami in drugimi pomožnimi materiali, od dolžine proizvodnega procesa, od pogojev realizacije in podobno, to je od pogojev, v katerih gospodarske organizacije poslujejo.

Kreditni gospodarstvu

Tja do sredine l. 1956 si je naše gospodarstvo zagotavljalo obratna sredstva z najemanjem kreditov pri bankah, ker gospodarske organizacije niso imele posebnih skladov v ta namen.

V sredini l. 1956 so bili uveljavljeni predpisi, s katerimi je bilo vprašanje zagotovitve obratnih sredstev gospodarskih organizacij urejeno takole:

a) Gospodarske organizacije so dolžne pri sebi formirati sklad obratnih sredstev, ki jim mora služiti za plačevanje potrebnih vlaganj v stalne zaloge surovin, v nedokončano proizvodnjo in končne izdelke kakor tudi v del terjatev do kupcev, ki ostane objektivno v sistemu veljavnih instrumentov plačilnega prometa za določeno krajše časovno razdobje neporavnani.

Sklad obratnih sredstev se formira iz sredstev dobička oziroma dohodka gospodarske organizacije. Skladu neke gospodarske organizacije lahko dotirajo sredstva politično teritorialna enota, druge gospodarske ali zadržne organizacije, kolikor imajo za to interes.

Sklad obratnih sredstev je namenski sklad, ker njegovih sredstev ni mogoče uporabljati v nobene druge namene kakor za plačevanje vlaganj v obratna sredstva. Gospodarska organizacija je dolžna, da vzdržuje nominalno vrednost sklada.

Ob prehodu na novi sistem zagotovitve obratnih sredstev so dobile gospodarske organizacije iz družbenih sredstev začetno vlogo v sklad obratnih sredstev.

Za sredstva sklada obratnih sredstev plačujejo gospodarske organizacije skup-

nosti prispevek v obliki obresti. Višino obresti določa zvezni družbeni plan. Obresti pripadajo družbenim investicijskim skladom, razen obresti za tista sredstva, ki jih je gospodarska organizacija sama vložila v svoj sklad iz dobička ali dohodka. Te obresti pripadajo skladu gospodarske organizacije.

b) V primerih, ko gospodarska organizacija nima v svojem skladu obratnih sredstev za plačilo naložb v stalne zaloge, ki jih mora izvršiti zaradi povečanja ali razširitve proizvodnje, ji je s predpisi omogočeno, da se lahko za del sredstev, ki ji primanjkuje, zadolži pri kakšnem družbenem investicijskem skladu. Tako dobljeno posojilo odplačuje gospodarska organizacija iz svojega dobička oziroma dohodka in z odplačanimi zneski povečuje svoj sklad obratnih sredstev.

c) Naložbe v obratna sredstva, ki niso stalno vezane na proizvodni proces oziroma na promet, temveč so sezonsko, občasno ali izjemno potrebne, pokrijejo gospodarske organizacije pri pomanjkanju svojih sredstev s kratkoročnimi krediti, ki jih lahko dobijo od bank.

V sistemu kratkoročnega kreditiranja nima gospodarska organizacija pravice do najema kredita, temveč samo možnost.

Da bi dobila kratkoročni kredit mora gospodarska organizacija izpolniti določene pogoje: imeti mora ažurno in urejeno knjigovodstvo, imeti mora urejeno finančno poslovanje in redno upravljati sklad obratnih sredstev.

Razen izpolnitve teh pogojev je za najem kratkoročnih kreditov nujno, da se oceni posel, za katerega se zahteva kredit, kot rentabilen. Banke so upravičene zahtevati glede na posamezne vrste kredita posebna zavarovanja (jamstva, menice in podobno).

S kratkoročnim kreditiranjem se danes ukvarjajo: Narodna banka, komunalne banke, zadržne hranilnice in Jugoslovanska banka za zunanjo trgovino.

(V prihodnji številki bomo objavili osnovne kategorije kratkoročnih in srednjeročnih kreditov.)

Po knjigah in časopisih

»Radnički saveti i upravni odbori privrednih preduzeća 1956«

Da bi letos, ko imamo kongres delavskih svetov, razpolagali s čim bolj popolnimi statističnimi informacijami o organih delavskega samoupravljanja, je Zvezni zavod za statistiko v svojem biltenu, št. 77, ki je izšel te dni, objavil podatke o volitvah, sestavi in aktivnosti delavskih svetov in upravnih odborov gospodarskih podjetij v l. 1956. Gradivo je razdeljeno na tri poglavja: v prvem je podan splošni pregled najosnovnejših podatkov, v drugem so podatki o delavskih svetih in upravnih odborih v podjetjih s 30 in več delavci ter uslužbenci, v tretjem pa podatki o delavskih svetih in upravnih odborih s 7 do 29 delavci in uslužbenci.

Bilten bo z bogastvom zbranih materiala koristno služil vsem tistim, ki proučujejo probleme delavskega samoupravljanja kakor tudi tistim, ki jih ti problemi zanimajo.

»Zbirka saveznih propisa o radničkim savetima i upravnim odborima«

Ob prvem kongresu delavskih svetov je uredništvo lista »Informerator« v Zagrebu izdalo priročnik za kadre, v katerem je zbirka zveznih predpisov, ki se nanašajo na organizacijo in funkcioniranje organov delavskega samoupravljanja in na funkcije nadzorstva.

V tej zbirki so ločeni predpisi, ki še veljajo, ter spremenjeni od predpisov, ki ne veljajo več. Predpisi so urejeni po sistemu, po katerem jih bo mogoče najlažje uporabljati. Namenjeni so predvsem vsem članom delavskih svetov in upravnih odborov kakor tudi vsem tistim, ki jih zanima družbeno upravljanje in naša praksa. Knjiga ima nad 260 strani stane 700 din.

Delavsko samoupravljanje v Jugoslaviji

V začetku junija so izšle ob kongresu delavskih svetov Jugoslavije teze za delegate, da bi se lahko čim bolj pripravili na kongres. V tezah so podani najpomembnejši problemi, o katerih bo razpravljaj kongres. Ta brošura ima 30 strani.

Politička biblioteka »Nolita«

Založniško podjetje »Nolita« v Beogradu je izdalo šest knjig, ki so dejansko predavanja na Politični šoli CK Zveze komunistov Srbije. Prve tri knjige: dr. Jovan Djordjević »Osnovi državnog uređenja, FNRJ«, »Kreditni i finansijski sistem u Jugoslaviji« in »Problemi poljoprivrede u Jugoslaviji« so bile objavljene že prej, te dni pa so izšle naslednje:

Jaša Davidović: »O socijalističkom privrednom preduzeću«

V tej knjigi govori pisec o mestu podjetja v našem gospodarstvu, o upravljanju podjetja po delovnem kolektivu, nato oriše organizacijo in poslovanje, proizvod podjetja, njegovo vrednost in razdelitev. Knjiga ima 34 strani in stane 75 dinarjev.

Branko Mijović: »Zakonitosti društvene reprodukcije«

V začetku je na približno 34 straneh govora o nacionalnem dohodku in njegovi razdelitvi, o pomeni in povečanju družbenega bogastva kakor tudi o zgodovinskih oblikah razdelitve. Posebej razpravlja o razdelitvi družbenega proizvoda v socializmu, o mejah osebne potrošnje, razdelitvi nacionalnega dohodka v naši državi in gibanju delovne storilnosti.

V drugem delu razlaga pisec zakonitosti vse družbene reprodukcije in seznanja bralca med drugim z vrstami reprodukcije, z Marxovo metodo analize družbene reprodukcije, na koncu pa govori o planiranju kot obliki uveljavljanja zakona sorazmerne delitve. Knjiga ima 110 strani in stane 140 din.

»Roba, novac i zakon vrednosti«

Slobodan Gligorić piše o blagu, družbeni delitvi dela in ekonomskih odnosih med proizvajalci, nadalje o uporabni vrednosti kot lastnosti blaga, abstraktnem delu in vrednosti, o družbeno potrebnem delovnem času, delovni storilnosti in končno o blagovni proizvodnji v razmerah prehodnega razdobja. Sveta Popović je pisec drugega dela z naslovom »Denar« in tretjega, kjer je govora o zakonitosti blagovne proizvodnje. Pisec razlaga funkcijo denarja in njegovo vlogo v prehodnem razdobju. V tretjem delu je govora o zakonitostih blagovne proizvodnje in o vrednostnem zakonu. Knjiga ima 100 strani in stane 150 din.